

Shavuaton sessions and recordings <https://torontotorah.com/rabbiakiva>

1. Talmud, Pesachim 49b

אמר רבי עקיבא: כשהייתי עם הארץ אמרתי "מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור." אמרו לו תלמידיו: רבי, אמור "ככלב!" אמר להן: זה נושך ושובר עצם, וזה נושך ואינו שובר עצם.

Rabbi Akiva said: When I was an *am ha'aretz* I would say, "I wish someone would give me a *talmid chacham*, and I would bite him like a donkey!" His students said to him: Our master, say, "Like a dog!" He replied: This one bites and breaks a bone, this one bites and does not break a bone.

The Angry Young Man

2. Rabbi Yehudah Leib Maimon, Chagim uMoadim pp. 214-216

יש מקום לשער כי גם הסיפור על המסיבה בבני-ברק הוא קטע היסטורי מתוך איזה מדרש או ספר אגדה, על מה שדיברו והתייעצו גדולי החכמים מישראל בשעה שנתאספו למקום המרכז של הקנאות הלאומית, לבני ברק, מקומו של ר' עקיבא, בכדי לספר ביציאת מצרים זמן חרותנו וגם לחוות דעה ולטכס עצה בדבר תנועת החרות שהקיפה אז את האומה כולה... כולם נענו להזמנתו של רבי עקיבא ובאו כל אחד ממקומו בכדי לחוג את חג החירות בבני ברק ולהתייעץ שם יחד במסיבה אחת ובחשאי, בלי השתתפות התלמידים, על היחס הראוי והצריך להיות מצד חכמי ישראל לתנועה הקנאית שהניפה את דגל המרד נגד רומא.

There is room to hypothesize that the account of the seder in Bnei Brak is also a historical anecdote from some work of midrash or work of aggadah regarding the discussions and counsel of the great sages of Israel when they gathered in the center of nationalist zeal, Bnei Brak, the residence of Rabbi Akiva, to speak of the exodus from Egypt, the time of our freedom, and also to express ideas and arrange counsel in the matter of the movement for freedom which then enveloped the nation... All of them responded to Rabbi Akiva's call, and each came from his place to celebrate the holiday of freedom in Bnei Brak and to take counsel together in one secret seder, without the participation of their students, regarding the appropriate and necessary role of the sages of Israel in the zealous movement which waved the flag of rebellion against Rome.

3. Talmud, Ketuvot 62b-63a

ר"ע רעיא דבן כלבא שבוע הוה, חזיתיה ברתיא דהוה צניע ומעלי, אמרה ליה "אי מקדשנא לך, אזלת לבי רב?" אמר לה: אין. איקדשא ליה בצינעה ושדרתייה. שמע אבוה, אפקה מביתיה, אדרה הנאה מנכסיה.

Rabbi Akiva was a shepherd for Ben Kalba Savua. His daughter saw that Rabbi Akiva was tzanua and good, and she asked him, "If I would accept kiddushin from you, would you go to yeshiva?" He replied, "Yes." They held kiddushin secretly, and she sent him to yeshiva. Her father heard, evicted her from his home and vowed that she could not benefit from his property.

4. Talmud, Shabbat 127b

ת"ר: הדין חבירו לכף זכות, דנין אותו לזכות. ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעל הבית אחד בדרום של שנים. ערב יום הכפורים אמר לו "תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני", אמר לו "אין לי מעות", אמר לו "תן לי פירות", אמר לו "אין לי", "תן לי קרקע", "אין לי", "תן לי בהמה", "אין לי", "תן לי כרים וכסתות", "אין לי". הפשיל כליו לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש. לאחר הרגל, נטל בעל הבית שכרו בידו, ועמו משוי שלשה חמורים - אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים - והלך לו לביתו. אחר שאכלו ושתו, נתן לו שכרו. אמר לו:

- "בשעה שאמרת לי 'תן לי שכרי' ואמרתי 'אין לי מעות', במה חשדתיני?" אמרתי שמא פרקמטיא בזול נזדמנה לך ולקחת בהן.
- "ובשעה שאמרת לי 'תן לי בהמה' ואמרתי 'אין לי בהמה', במה חשדתיני?" אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים.
- "בשעה שאמרת לי 'תן לי קרקע' ואמרתי לך 'אין לי קרקע', במה חשדתיני?" אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים היא.
- "ובשעה שאמרתי לך 'אין לי פירות', במה חשדתיני?" אמרתי שמא אינן מעושרות.
- "ובשעה שאמרתי לך 'אין לי כרים וכסתות', במה חשדתיני? אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים.

אמר לו, "העבודה! כך היה - הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה, וכשבאתי אצל חבירי בדרום התיירו לי כל נדרי, ואתה כשם שדנתני לזכות המקום ידין אותך לזכות."

Our sages taught; One who judges another for the side of merit, they judge him for merit. Once, a man descended from the upper Galil and was hired by a landowner in the south for three years. On the eve of Yom Kippur, [the worker] said

to him, "Pay me, and I will go support my wife and son." "He said, "I don't have any money." "Give me produce." He said, "I don't have." "Give me land." "I don't have." "Give me an animal." "I don't have." "Give me pillows and cushions." "I don't have." [The worker] threw his property over his shoulder and went home, depressed.

After the holiday, the landowner brought his salary, along with three donkey loads – one of food, one of drink, and one of delicacies – and went to [the worker's] home. After eating and drinking, he paid him. He said to him:

- When you said "Pay me," and I said, "I don't have money," what did you suspect of me?
 - I said: Perhaps you came across inexpensive merchandise, and you bought it with your money.
- And when you said "Give me an animal," and I said, "I don't have an animal," what did you suspect of me?
 - I said: Perhaps it is rented out.
- And when you said "Give me land," and I said, "I don't have land," what did you suspect of me?
 - I said: Perhaps it is rented out to others.
- And when I said "I don't have produce," what did you suspect of me?
 - I said: Perhaps it is unfitted.
- And when I said "I don't have pillows and cushions," what did you suspect of me?
 - I said: Perhaps he had dedicated all of his property to Heaven.

He said: By the Temple service! So it was – I had vowed all of my property because my son Hyrcanus was not studying Torah, and when I came to my friends in the south they repealed all of my vows. Because you judged me for merit, may Gd judge you for merit.

5. Rabbeinu Tam, cited in Tosafot to Ketuvot 62b דהוה

והא דאמר באלו עוברין (פסחים מט:) "אמר ר"ע כשהייתי עם הארץ הייתי אומר מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור," משמע דלא הוה מעלי, איכא למימר דהתם לאו משום שהיה שונא תלמידי חכמים אלא משום שהי' סבור שמתגאין על עמי הארץ מפני תורתן והיו תלמידי חכמים שונאים אותם. וגם משום שלא היו מניחין אותם ליגע בהם, כדאמרינן (חגיגה דף יח:) "בגדי עם הארץ מדרס לפרושים." אבל מכל מקום שומר מצות היה.

When Pesachim 49b says, "Rabbi Akiva said: As an *am ha'aretz* I would say, 'Were someone to give me a *talmid chacham*, I would bite him like a donkey," which sounds as though he was bad, one could say that there it was not that he hated *talmidei chachamim*, but rather that he thought they were arrogant to *amei ha'aretz* because of their Torah, and the *talmidei chachamim* hated them. Also, because they would not permit *amei ha'aretz* to touch them, as Chagigah 18b says, "The clothes of *amei ha'aretz* are *midras* for those who are careful [about tumah]." But, in any case, he was mitzvah-observant.

Arm of the Establishment

6. Talmud, Berachot 27b

מעשה בתלמיד אחד שבא לפני רבי יהושע, אמר לו "תפלת ערבית רשות או חובה?" אמר ליה: רשות. בא לפני רבן גמליאל... אמר לו, "המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבית המדרש." כשנכנסו בעלי תריסין, עמד השואל ושאל: תפלת ערבית רשות או חובה? אמר לו רבן גמליאל: חובה. אמר להם רבן גמליאל לחכמים, "כלום יש אדם שחולק בדבר זה?" אמר ליה רבי יהושע: לאו. אמר לו, "והלא משמך אמרו לי רשות!" אמר ליה, "יהושע, עמוד על רגליך ויעידו בך!" עמד רבי יהושע על רגליו ואמר, "אלמלא אני חי והוא מת, יכול החי להכחיש את המת, ועכשיו שאני חי והוא חי היאך יכול החי להכחיש את החי?" היה רבן גמליאל יושב ודורש ורבי יהושע עומד על רגליו, עד שרננו כל העם ואמרו לחוצפית התורגמן, "עמוד!" ועמד.

אמרי: עד כמה נצעריה וניזיל? בראש השנה אשתקד צעריה, בכורות במעשה דרבי צדוק צעריה, הכא נמי צעריה, תא ונעבריה!...
Once, a student came before Rabbi Yehoshua and asked, "Is *arvit* optional or obligatory?" He replied: Optional. The student came before Rabban Gamliel... He said to him, "Wait for the 'shield-bearers' to enter the study hall." When the 'shield-bearers' entered, the questioner stood and asked, "Is *arvit* optional or obligatory?" Rabban Gamliel replied: Obligatory. Rabban Gamliel then said to the Sages, "Does anyone dispute this?" Rabbi Yehoshua said: No. He replied, "But they told me in your name that it is optional!" He said, "Yehoshua, stand on your feet, and they will testify against you!" Rabbi Yehoshua stood on his feet and said, "If I were alive and he deceased, the living could contradict the deceased. Now that both of us are alive, how could the living contradict the living?" Rabban Gamliel sat and taught, and Rabbi Yehoshua stood on his feet, until the entire assembly complained and said to Chutzpit the Translator, "Halt!" And he halted.

They said: How long will he continue to pain Rabbi Yehoshua? Last Rosh haShanah he pained him, in Bechorot [36a, in the story of Rabbi Tzaddok's *bechor*] he pained him, now he pained him – let us remove him!...

7. Talmud, Rosh HaShanah 25a

הלך רבי עקיבא ומצאו לרבי יהושע כשהוא מיצר, אמר לו "רבי, מפני מה אתה מיצר?" אמר לו, "עקיבא, ראוי לו שיפול למטה שנים עשר חדש ואל יגזור עליו גזירה זו!" אמר לו, "רבי, תרשיני לומר לפניך דבר אחד שלמדתי!" אמר לו, "אמור." אמר לו, "הרי הוא אומר 'אתם' אתם' שלש פעמים - אתם אפילו שוגגין, אתם אפילו מזידין, אתם אפילו מוטעין." בלשון הזה אמר לו, "עקיבא נחמתני נחמתני." Rabbi Akiva went and found Rabbi Yehoshua upset. He said to him: My master, why are you upset? He replied, "Akiva, it would be better that 'he' be bedridden for twelve months, and not have this decree issued against him!" He responded, "My master, permit me to say before you something which you taught me!" He said: Speak. He responded, "The verse states three times (Vayikra 23:2, 4, 37), 'You shall call.' It is you - even in error. It is you - even intentionally. It is you - even if fooled." With this language he replied, "Akiva, you have comforted me, you have comforted me."

8. Talmud, Bava Metzia 59b

באותו היום השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם ולא קיבלו הימנו. אמר להם: אם הלכה כמותי, חרוב זה יוכיח! נעקר חרוב ממקומו מאה אמה, ואמרי לה ארבע מאות אמה... אמרו: אותו היום הביאו כל טהרות שטיהר רבי אליעזר ושרפום באש ונמנו עליו וברכיהו. ואמרו מי ילך ויודיעו? אמר להם רבי עקיבא: אני אלך שמא ילך אדם שאינו הגון ויודיעו, ונמצא מחריב את כל העולם כולו. מה עשה רבי עקיבא? לבש שחורים ונתעטף שחורים וישב לפניו בריחוק ארבע אמות. אמר לו רבי אליעזר: עקיבא, מה יום מיומים? אמר לו: רבי, כמדומה לי שחברים בדילים ממך. אף הוא קרע בגדיו וחלץ מנעליו ונשמט וישב על גבי קרקע. זלגו עיניו דמעות...

On that day Rabbi Eliezer gave every answer in the world, and they still did not accept his view.

He said: If the law is as I say, may this carob tree demonstrate it! The carob was uprooted 100 cubits from its site; some say 400 cubits...

They say that on that day they brought all of the items Rabbi Eliezer had declared pure and burned them in fire, and then they voted and excommunicated him.

They said: Who will go inform him? Rabbi Akiva said: I will go, lest someone inappropriate go tell him, and destroy the entire world. What did Rabbi Akiva do? He wore black and cloaked himself in black, and sat four cubits away. Rabbi Eliezer said to him: Akiva, why is today different from other days? He replied, "Rebbe, it appears to me that the colleagues are separating from you." He also tore his clothes, removed his shoes, and sat on the ground. His eyes ran with tears...

Simple, but important

9. Rabbi Menachem Meiri, Commentary to Talmud, Pesachim 49b

כשהייתי עם הארץ הייתי אומר "מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור", שנושך נשיכה גדולה ושובר עצם, עכשיו אני אומר "מי יתן לי עם הארץ ואנשכנו ככלב", ויש גורסין אף בזו "כחמור".

When I was an *am ha'aretz* I would say, "I wish someone would give me a *talmid chacham*, and I would bite him like a donkey," which bites a great bite and breaks bones. Now, I say, "I wish someone would give me an *am ha'aretz*, and I would bite him like a dog." And some have the edition here as "like a donkey," as well.

10. Avot d'Rabbi Natan 1:6

הלך הוא ובנו וישבו אצל מלמדי תינוקות. א"ל רבי למדני תורה אחז רבי עקיבא בראש הלוח ובנו בראש הלוח. כתב לו אלף בית ולמדה. אלף תיו ולמדה. תורת כהנים ולמדה. היה לומד והולך עד שלמד כל התורה כולה.

He and his son went and sat by the teachers of children, and he said, 'My master, teach me Torah!' Rabbi Akiva gripped the top of the board and his son gripped the other end of the board, and the teacher wrote א ב and he learned it, א ת and he learned it, Torat Kohanim and he learned it. He continued to learn until he had learned the entire Torah...

11. Talmud, Yevamot 16a

פגע בו [יונתן בן הרכינס] בר"ע, אקשי ליה ואוקמיה. אמר לו, "אתה הוא עקיבא ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו? אשריך שזכית לשם ועדיין לא הגעת לרועי בקר!" אמר לו רבי עקיבא, "ואפילו לרועי צאן!"

[Yonatan ben Hyrcanus] encountered Rabbi Akiva, challenged him and stumped him. He said to him, "Are you Akiva, whose name travels from one end of the world to the other? You are fortunate, that you merited a reputation and you have not yet reached the level of a cattle herder!" Rabbi Akiva replied: "Even a sheep herder!"

12. Talmud, Eruvin 13a

"משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני רבי עקיבא" ... תניא: "אמר רבי עקיבא, לא אמר רבי ישמעאל דבר זה, אלא אותו תלמיד אמר דבר זה, והלכה כאותו תלמיד." "הא גופה קשיא - אמרת לא אמר רבי ישמעאל דבר זה, אלמא לית הלכתא כוותיה, והדר אמרת הלכה כאותו תלמיד? אמר רב יהודה אמר שמואל: לא אמרה רבי עקיבא אלא לחדד בה התלמידים.

"A student stated before Rabbi Akiva, in the name of Rabbi Yishmael"... It was taught, "Rabbi Akiva said: Rabbi Yishmael did not state this law, but rather that student stated this law, and the law follows that student." But this is self-contradictory – you say Rabbi Yishmael did not state this law, implying that the law is not like this, and then you say that the law is like this student? Rav Yehudah cited Shemuel, "Rabbi Akiva only said this to sharpen the students [inspiring them to be bold – Rashi]."

The challenge of Rabbi Akiva's narratives

13. Talmud, Nedarim 50a

ר' עקיבא איתקדשת ליה ברתיה דכלבא שבוע, שמע כלבא שבוע אדרה הנאה מכל נכסיה, אזלא ואיתנסיבה ליה. בסיתוא הוה גנו בי תיבנא הוה קא מנקיט ליה תיבנא מן מזייה. אמר לה: אי הואי לי, רמינא ליך ירושלים דדהבא! אתא אליהו אידמי להון כאנשא וקא קרי אבבא, אמר להו "הבו לי פורתא דתיבנא, דילדת אתתי ולית לי מידעם לאגונה!" אמר לה ר' עקיבא לאנתתיה: חזי גברא דאפילו תיבנא לא אית ליה!

אמרה ליה: זיל הוי בי רב. אזל תרתי סרי שנין קמי דר' אליעזר ור' יהושע. למישלם תרתי סרי שנין, קא אתא לביתיה, שמע מן אחורי ביתיה דקאמר לה חד רשע לדביתהו, "שפיר עביד ליך אבוך, חדא דלא דמי ליך, ועוד שבקך ארמלות חיות כולהון שנין!" אמרה ליה: אי צאית לדילי, ליהוי תרתי סרי שנין אחרנייתא! אמר, "הואיל ויהבת לי רשותא, איהדר לאחורי!" הדר אזל, הוה תרתי סרי שני אחרנייתא. אתא בעשרין וארבעה אלפין זוגי תלמידי...

Rabbi Akiva had kiddushin with the daughter of Kalba Savua. Kalba Savua heard, and he vowed she would not benefit from his property. She went and married him. In the fall they slept in the straw storage area, and she picked straw from his beard. He told her, "If I had it, I would give you a Yerushalayim shel zahav!" Elyahu came and appeared as a person and called at the gate, saying, "Give me a little straw, for my wife has given birth and we have nothing on which she could lie." Rabbi Akiva told his wife, "See, this man even lacks straw!"

She said to him: Go learn in yeshiva. He went before Rabbi Eliezer and Rabbi Yehoshua for twelve years. After twelve years were complete, he came home. He heard, from behind his house, a wicked person saying to his wife, "Your father has done well to you. First, [Rabbi Akiva] is not like you. Second, he left you a living widow all these years!" She replied: If he would listen to me, he would learn for another twelve years! [Rabbi Akiva] said, "Since she has permitted me, I will turn back!" He went back, and learned for another twelve years. He arrived with 24,000 pairs of students...

14. Talmud, Ketuvot 62b-63a

ר"ע רעיא דבן כלבא שבוע הוה, חזיתיה ברתיה דהוה צניע ומעלי, אמרה ליה "אי מקדשנא לך, אזלת לבי רב?" אמר לה: אין. איקדשא ליה בצניעה ושדרתיה. שמע אבוה, אפקה מביתה, אדרה הנאה מנכסיה.

אזיל יתיב תרי סרי שנין בבי רב. כי אתא אייתי בהדיה תרי סרי אלפי תלמידי, שמעיה להווא סבא דקאמר לה, "עד כמה קא מדברת אלמנות חיים?" אמרה ליה: אי לדידי ציית, יתיב תרי סרי שני אחרניי! אמר, "ברשות קא עבידנא!" הדר אזיל ויתב תרי סרי שני אחרניי בבי רב. כי אתא, אייתי בהדיה עשרין וארבעה אלפי תלמידי... שמע אבוה דאתא גברא רבה למתא, אמר: איזיל לגביה, אפשר דמפר נדראי! אתא לגביה, א"ל "אדעתא דגברא רבה מי נדרת?" א"ל: אפילו פרק אחד ואפי' הלכה אחת. אמר ליה, "אנא הוא." נפל על אפיה ונשקיה על כרעיה ויהיב ליה פלגא ממוניה.

Rabbi Akiva was a shepherd for Ben Kalba Savua. His daughter saw that Rabbi Akiva was tzanua and good, and she asked him, "If I would accept kiddushin from you, would you go to yeshiva?" He replied, "Yes." They held kiddushin secretly, and she sent him to yeshiva. Her father heard, evicted her from his home and vowed that she could not benefit from his property.

Rabbi Akiva went and sat in yeshiva for twelve years. When he returned, he brought with him twelve thousand students. He heard an elderly man say to her, "How long will you remain in living widowhood?" To which she replied, "If he would listen to me, he would stay another twelve years!" Rabbi Akiva said, 'I am doing this with permission!' He returned and sat in yeshiva for another twelve years. When he returned, he brought 24,000 students with him... Her father heard that a great man had come to the city, and he said, "I will go to him, and perhaps he will nullify my vow." He came to Rabbi Akiva. Rabbi Akiva asked him, "Did you intend this vow even if he would become a great man?" To which he replied, "Even if he would learn one chapter, or one halachah!" Rabbi Akiva said, "I am he." Ben Kalba Savua fell on his face and kissed his foot and gave him half of his assets.

15. Avot d'Rabbi Natan I 6

מה היה תחלתו של ר' עקיבא. אמרו בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר אמר "מי חקק אבן זו?" אמרו לו: המים שתדיר נופלים עליה בכל יום. אמרו לו: עקיבא, אי אתה קורא "אבנים שחקו מים" (איוב יד:יט)? מיד היה רבי עקיבא דן ק"ו בעצמו - מה רך פסל את הקשה, דברי תורה שקשין כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם! מיד חזר ללמוד תורה. הלך הוא ובנו וישבו אצל מלמדי תינוקות. א"ל: רבי, למדני תורה! אחז רבי עקיבא בראש הלוח ובנו בראש הלוח... בכל יום ויום היה מביא חבילה של עצים, חציה מוכר ומתפרנס וחציה מתקשט בה. עמדו עליו שכניו ואמרו לו "עקיבא, אבדתנו בעשן, מכור אותן לנו וטול שמן בדמיהן ושנה לאור הנר!" אמר להם: הרבה ספוקים אני מסתפק בהן - אחד שאני שונה בהן, ואחד שאני מתחמם כנגדן, ואחד שאני ישן בהם:

עתיד רבי עקיבא לחייב את כל העניים בדין, שאם אומרים להם מפני מה לא למדתם תורה, והם אומרים מפני שעניים היינו, אומרים להם, "והלא רבי עקיבא עני ביותר ומדולדל היה!" ואם אומרים מפני טפינו, אומרים להם, "והלא רבי עקיבא היו לו בנים ובנות." אלא אומרים להם: מפני שזכתה רחל אשתו: בן ארבעים שנה הלך ללמוד תורה סוף שלש עשרה שנה לימד תורה ברבים.

What was Rabbi Akiva's beginning? They said: He was forty years old, and he had not learned at all. Once he was standing by a well and he asked, "Who carved this stone?" They told him, "The water which continually falls upon it, daily." And they said to him, "Akiva! Have you not read (Job 14:19), 'Stones were eroded by water?'" Immediately, Rabbi Akiva drew a logical inference for himself: If the soft can carve the hard, then how much more so could words of Torah, which are hard as iron, carve my heart of flesh and blood! Immediately, Rabbi Akiva sought to study Torah.

He and his son went and sat by the schoolteachers, and he said, "My master, teach me Torah!" Rabbi Akiva gripped the top of the board and his son gripped the other end of the board...

Each day Rabbi Akiva would bring a bundle of wood. Half he would sell to support himself, and the other half he would use for his own needs. His neighbors complained, saying to him, "Akiva! You have destroyed us with smoke! Sell the wood to us, and purchase oil with the money and study by the light of a lamp!"

He replied, "I meet many needs with the wood; I use part to study, part to warm myself and part on which to sleep."

Rabbi Akiva will make paupers liable for judgment [in Heaven], for when they are asked, "Why did you not learn Torah" and they reply, "Because we were poor," they will be told, "Rabbi Akiva was exceptionally poor and destitute!"

And when they say, "We had children," they will be told, "Rabbi Akiva had sons and daughters." But they will say: It is because of the merit of his wife Rachel. Rabbi Akiva went to study Torah when he was forty years old. After thirteen years he taught Torah publicly.